

6. Jeliade M. Aspekty mifa / M. Jeliade. – M.: Akademicheskij proekt, 2001. – 239 s.
7. Gurevich P. S. Filosofija cheloveka / P. S. Gurevich. – M.: IF RAN, 1999. – Ch.1. – 221 s.
8. Toporov V. N. Model' mira / V. N. Toporov // Mify narodov mira. Jenciklopedija. T.2. – M.: Sovetskaja Jenciklopedija, 1992. – S.161–164.
9. Golosovker Ja. Je. Logika mifa / Ja. Je. Golosovker. – M.: Nauka, 1987. – 218 s.
10. Lobok A. M. Antropologija mifa / A. M. Lobok. – Ekaterinburg: Bank kul'turnoj informacii, 1997. – 688 s.
11. Steblin–Kamenskij M. I. Mif / M. I. Steblin–Kamenskij. – L.: Nauka, 1976. – 104 s.
12. Losev A. F. Filosofija. Mifologija. Kul'tura / A. F. Losev. – M.: Politizdat, 1991. – 525 s.

Telizhenko L. V., Doctor of Philosophy, Docent, Associate Professor at the Department of Theory and History of State and Law, Sumy State University (Ukraine, Sumy), ltelizhenko@mail.ru

Pre-classical model of human integrity: Post–Neoclassical Vision

Anthropological analysis of human integrity establishment and development in pre-civilization period is performed basing on culturological data. Via the usage of postneoclassical methodology it is shown that along with the evolution of a human his external lifeworld, as well as the human himself, became more and more complicated. It demanded adjustment of a human and his circumstances in common for them integral basis (mana, protoplast), which went beyond the limits and properties of the human himself. Their adjustment as ritual action and myth content became a way of human integrity keeping and, in the same time, its development, correspondence of a human with the basis in one actualized situation. The author distinguishes syncretic integrity type of prehistoric human the basis of which is formed by underdeveloped consciousness and undifferentiated thinking and mythological integrity type of archaic human the basis of which is formed by mythological structuring of oneself and the world.

Keywords: human, integrity, myth, consciousness, ritual, ontical, ontological, duality.

Телиженко Л. В., доктор философских наук, доцент, доцент кафедры теории и истории государства и права, Сумский государственный университет (Украина, Сумы), ltelizhenko@mail.ru

До–классическая модель целостности человека: постнеклассический взгляд

На культурологическом материале проводится антропологический анализ становления и развития целостности человека доцивилизационного периода. На основании использования постнеклассической методологии показано, что с развитием человека его внешний жизненный мир, как и он сам, становился все более сложным. Это требовало согласованности человека и его условий, в общем для них целостном основании (мана, первочеловек и т.д.), которое превышало границы и свойства самого человека. Их согласованность как действия ритуала и содержания мифа становилось способом поддержания целостности человека и одновременно ее развитием, усоответствованием человека с основанием в одной актуализированной ситуации. Выявлено синкретический тип целостности первобытного человека, основание которого образовали неразвитое сознание и недифференцированное мышление, и мифологический тип целостности архаического человека, основанием которого стало мифологическое структурирование человеком себя и мира.

Ключевые слова: человек, целостность, миф, сознание, ритуал, онтическое, онтологическое, дуальность.

УДК 14:572+575

Шевченко М. О., кандидат философских наук, старший викладач, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна, Київ), mirdzen@yahoo.com

Новий підхід до проблеми прогнозування розвитку індустрії хай–тек

Звернено увагу на основні проблеми прогнозування: онтологічні, методологічні і психологічні. Показано оригінальний підхід до прогнозування запропонований Н. Талебом. Головна ідея полягає у тому, що основним завданням прогнозування є включення в дану сферу морально–етичних цінностей. Розвиток самих технологій без розвитку морально–етичних цінностей призведе до знищення соціальних систем. В цьому сенсі цікавою є класифікація систем запропонована Талебом. Нестійкі системи руйнуються під впливом мінливості. Стійкі системи не змінюються під впливом мінливості. Надстійкі системи процвітають в умовах мінливості. Необхідно знати, коли система стала нестійкою, щоб перетворити її на стійку, чи то надстійку.

Сучасна наука створює методи, які створюють і підтримують нестійкі системи. Така ситуація може бути вирішена новими методами, які включатимуть етичні цінності. Це дасть змогу робити більш точні прогнози у системах будь–якого типу.

Ключові слова: прогнозування, метод віднімання, ефект Лінді, гіпотеза техно–гуманітарного балансу, реальність першого і другого порядку, нестійкі системи, надстійкі системи.

У ХХІ столітті проблема прогнозування будь–яких аспектів соціальної системи набула неабиякої гостроти. Сукупність взаємовідносин у системі людина, природа, суспільство все більш ускладнюється, а методи як природничих, так і гуманітарних наук не дають змоги адекватно спрогнозувати розвиток і перспективи цих відносин. Бурхливий розвиток індустрії хай–тек ще більше ускладнює ситуацію як в даній системі, так і в передбаченні негативних наслідків поширення технологій.

В межах даної статті нас буде цікавити новий підхід у сфері прогнозування складних систем, запропонований Нассімом Талебом, американським математиком, економістом і трейдером.

У своїх «Пробах» М. Монтень розмірковуючи над проблемами передбачення (прогнозування) знайшов, що область невідомого є основним джерелом для спекуляцій, оскільки їй немає чого протиставити [7, с. 112]. Не зважаючи на те, що ця ідея належить 16 століттю, вона до сьогодні залишається актуальною.

Неможливість точного прогнозу різних аспектів соціальних систем, таких як розвиток технологій, результати впливу технологічних інновацій на людину або перспективи взаємовідносин між технологічними (прагматичними) та етичними цінностями в рамках однієї генерації і т.д., обумовлена багатьма причинами як онтологічного, психологічного, так і методологічного характеру.

I. Онтологічні причини – це існування фундаментальної невизначеності, про що говорять нам принцип невизначеності Гейзенберга [9], теорема Пригожина, яка уточнює принцип невизначеності Гейзенберга і стверджує, що у відкритих системах ентропія (невизначеність, непрогнозованість) буде зменшуватись, досягнувши якогось мінімального рівня [14], а також теорія хаосу, яка встановлює межі для прогнозування [16].

II. Психологічні причини – вплив суб'єктивних чинників на процес прийняття рішень і прогнозування. Д. Канеман, П. Словік, А. Тверські у своїх експериментальних дослідженнях показали, що евристичні моделі, при прийнятті рішень, не зважаючи на свою економічність і надійність, в деяких випадках призводять до хибних висновків [6, с. 34].

III. Методологічні проблеми прогнозування. Роль методології полягає не тільки у тому, щоб створювати більш ефективний дослідницький інструментарій, методологія повинна включати і ціннісне відношення дослідника (людини). Г. Хардін у 1968 році помітив, що ціннісний аспект не включається у наукову методологію, він постійно ігнорується: «Бувають проблеми, які не мають технічного рішення. Проте майже для всіх дискусій, які проходять на сторінках наукових і науково–популярних журналів, характерне одне припущення – будь–яку із досліджуваних проблем можна вирішити технічними засобами. Під технічним рішенням я розумію рішення, які вимагають змін лише в методиці природничих наук, але не у сфері людських цінностей або розуміння моральності» [18].

З іншого боку психотерапія у розумінні ціннісної сфери просунулась значно далі і раніше за інші галузі наукових практик. Є зміни, які нічого не змінюють і є зміни, які можуть радикально переломити ситуацію. «Вацлавів, Уікленд і Фіш слідом за Бейтсоном ввели уявлення про те, що існує два різних типи змін: зміни першого порядку, які лишаються в тій самій структурі, і зміни другого порядку, які переміщують проблему в рамки нового виміру» [5, с. 39]. Зміни другого порядку – це зміни у цінностях.

Всі вище перелічені проблеми прогнозування розташовуються довкола бажання передбачити майбутнє на підставі знань, методів, теорій, математичних моделей, закономірностей, які є ефективними сьогодні і демонстрували свою результативність в минулому. Всі ці наукові інструменти прогнозування являються прагненням відповісти на питання на скільки майбутнє обумовлюється минулим і теперішнім. Нассім Талеб запропонував інший підхід до прогнозування, який використовує ідеї теорії самоорганізованої критичності. Головна ідея теорії самоорганізованої критичності полягає у тому, що будь-яка система природним чином еволюціонує до стану, в якому вона стає нестійкою до негативних факторів, які можуть спровокувати катастрофу всієї системи [15]. Тому важливе завдання індустрії прогнозу полягає в уникненні великих катастроф і реалізації незначних, локальних катастроф (управління ризиками). Досягнути цього можна через пошук і виявлення найслабших, найуразливіших до негативних факторів систем в теперішньому.

Підхід Н. Талеба ґрунтується саме на пошуку нестійких систем. З цією метою він поділяє системи щодо їх вразливості до негативних факторів на три групи: нестійкі, стійкі та антинестійкі [12].

1. Нестійкі системи (fragile systems) – це системи, які непропорційно сильно страждають від впливу негативних факторів. На думку Н. Талеба до таких систем належать вузькоспеціалізовані системи, соціальні системи з великими боргами [12]. Їх можна описати метафорою де тонко, там і рветься.

2. Стійкі системи (robust systems) – це системи, які мінімально страждають від впливу негативних факторів. В подальшому можуть відновити свою структуру і функції [12]. Прикладами таких систем є принцип Ле Шательє–Брауна, гомеостаз і ті види бізнесу, на продукцію яких за будь-яких умов буде попит, приміром, харчова індустрія.

3. Надстійкі системи (antifragile systems) – це системи, яким вигідна нестабільність. Системи, які процвітають в несприятливих умовах [12]. Наприклад: надлишковість у природних системах, торгівля зброєю, попит на яку в умовах бойових дій буде тільки зростати, попит на продукцію фарміндустрії в умовах епідемій. Цікавим є те, що коли фарміндустрія є антинестійкою системою, людина все більше стає нестійкою системою. Між ними існує обернено пропорційна залежність. «Лікування кожної хвороби антибіотиками підставляє нас під удар небезпечних епідемій, в тому числі, імовірно, і тієї великої, найбільшої інфекції, яка зможе перебороти всі відомі антибіотики» [13, с. 48].

П. Вацлавів австро-американський психотерапевт показав, що існує дві реальності: реальність першого порядку, яку складають матеріальні речі і процеси, і реальність другого порядку, яка представлена смыслами, цінностями, відносинами. Саме ця смыслова реальність є джерелом як основних проблем, так і їх рішення в

соціальних і психічних системах [1]. Можна вирішувати проблеми здоров'я шляхом створення і впровадження нових медичних технологій і це призведе до певних змін в реальності першого порядку, а можна здійснити зміни в реальності другого порядку і М. Гладуелл знайшов несподіваний факт, що здоров'я людини в значній мірі є результатом взаємовідносин (реальність другого порядку) і в меншій мірі похідною від дієт, генів, спорту, медичного обслуговування [4, с. 12].

Нассім Талеб стверджує, що ми штучно підтримуємо нестійкі системи і не даємо змоги розвиватись життєздатним, стійким системам [11]. Можливо тут спостерігається робота закону Т. Грешема, який у формулюванні М. Ротбарда звучить так: «Якщо уряд завищує купівельну спроможність одного виду грошей, а інший їх вид залишається недооціненим, то гроші другого виду впливають за кордон або у скрині тих, хто їх накопичує. В афористичній формі цей закон звучить так: «Погані гроші витісняють хороші»» [10, с. 43]. Якщо замість грошей ми підставимо у даний закон ідеї, моду, цінності, поширення технологій, інші форми практик то, ми отримаємо таку його варіацію: слабкі, примітивні ідеї і підходи будуть витісняти сильні, складні і естетичні ідеї. Влада, яка штучно підтримує нестійкі системи, створює попит на такі системи, витісняючи тим самим стійкі системи. Тому на думку Н. Талеба головним методом прогнозування являється метод віднімання, суть якого полягає у тому, що з теперішнього необхідно прибрати всі нестійкі системи [12].

Револуція в індустрії хай-тек разом з тими благами, які вона несе людству водночас робить нестійким, нестабільним глобальний соціум. Гіпотеза техно-гуманітарного балансу Назаретяна показує, що така гіпертрофія технологій без розвитку системи морально-етичних цінностей призводить до дестабілізації соціальних систем [8]. Використання **методу віднімання** полягає у тому, щоб ліквідувати розрив між різними ціннісними системами.

Прибрати нестійкі системи із теперішнього, згідно **методу віднімання**, можна зрозуміти як усунення, зменшення розриву між розвитком морально-етичних і технологічних цінностей. Збільшення даного розриву на користь технологій призводило і буде спонукати до зростання непередбачуваних наслідків і негативних явищ. Завдяки зростанню дистанції між технологіями і етичними цінностями ми зіштовхнулись з екологічними катастрофами, глобальними економічними кризами, зростанням корупції, злочинності, генетичного виродження людства і поширенням системи антицінностей.

На скільки правомірним є питання про те, що технологічний прогрес посилює вже існуючі і забезпечує появу нових, небачених ще негативних явищ? Саме по собі дане питання залишиться без відповіді, але в контексті взаємовідносин моральних цінностей і технологій відповідь очевидна. Прискорена революція у сфері технологій на фоні відставання етичних цінностей є джерелом непередбачуваних і негативних наслідків. Нажаль значимість морально-етичних цінностей не кодується належним чином ні в соціальних системах, ні у високотехнологічних практиках. Однією із вдалих спроб такого інкорпорування цінностей етики в економіку є **критерій динамічної ефективності** Уерти де Сото. Під

динамічною ефективністю мається на увазі здатність соціальної системи породжувати підприємницьку творчість і координацію. Необхідно створити такий етичний контекст, який би заохочував відкриття нового. «Головна мета ринку повинна бути не у досягненні «оптимальних» результатів (завдання статичної ефективності), а у забезпеченні інституціональної структури, яка б породжувала підприємницьку творчість і координацію. Економічна політика повинна бути спрямована на виявлення і знищення штучних перешкод для добровільної торгівлі і підприємницького процесу» [17, с. 8–13].

На нашу думку індустрія прогнозування розвитку високих технологій повинна включати не тільки традиційні критерії ефективності, росту прибутків, перспектив використання технологій і т.д., вона повинна зробити своєю складовою і морально-етичні цінності. Дж. Гараєдагі показав, що спосіб дивитись на систему визначає її функціонування і цілі. Якщо метою соціальної системи є виживання і ріст – це біологічна модель функціонування [2, с. 33–36] на якій і побудована уся сучасна економіка (ріст прибутків, збільшення компаній у розмірах тощо). З іншого боку Н. Талеб показує, що ріст і збільшення соціальних систем у розмірах робить їх нестійкими [11]. У природі, як самій довговічній системі екологи відкрили закон оптимуму, який стверджує, що будь-яка система ефективно функціонує лише у певних просторово-часових межах [3]. Вона не може бути ні надто великою ні надто малою. Система повинна бути оптимальною. Даний закон таким чином суперечить сучасній біологізаторській моделі економічного розвитку і поширення технологій.

Другим правилом прогнозування є **ефект Лінді**, його суть можна виразити просто: «Чим довше існують технології, тим довше вони ще будуть існувати» [19]. Системи, які проіснували достатньо давно з великою імовірністю ще стільки ж проіснують. Це стосується ідей, релігій, інших форм соціальних практик.

Таким чином сучасна сфера прогнозування повинна включити у свою практику традиційні евристики джерелом яких завжди були релігія, міфологія, етика і крім того, екологічний підхід, який виступатиме новим джерелом евристик. Саме вони дозволять будувати стабільні системи. Крім того, перебудова методології і мислення на підставі морально-етичних критеріїв дозволить проектувати такі соціальні системи, які будуть відбраковувати нестійкі системи і заохочуватимуть появу стійких і над стійких систем.

Список використаних джерел

1. Вацлавик П. Конструирование клинических «реальностей» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.psyoffice.ru/8/psychology/book_o043_page_27.html.
2. Гараєдагі Дж. Системное мышление: Как управлять хаосом и сложными процессами: Платформа для моделирования архитектуры бизнеса. – Минск, 2007. – 480 с.
3. Главные законы экологии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sda1-na5.narod.ru/sda1-na5-leks01b.html#5>.
4. Гладуэлл М. Гении и аутсайдеры: Почему одним все, а другим ничего. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2009. – 256 с.
5. Годэн Ж. Новый гипноз: глоссарий, принципы и метод. Введение в эриксоновскую гипнотерапию. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2003. – 298 с.
6. Канеман Д., Словик П., Тверски А. Принятие решений в неопределенности: Правила и предубеждения. – Х.: Изд-во Института прикладной психологии «Гуманитарный центр», 2005. – 632 с.
7. Монтень М. Опыты: Судьбы и нравы. – СПб.: Азбука, Азбука-Аттикус, 2012. – 288 с.
8. Назаретян А. П. Синергетика, когнитивная психология и гипотеза техно-гуманитарного баланса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecsocman.hse.ru/data/980/285/1218/013Nazaretyan.pdf>
9. Принцип неопределенности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.chemistry.ssu.samara.ru/chem1/22_geiz.htm.
10. Ротбард М. История денежного обращения и банковского дела в США: от колониального периода до Второй мировой войны. – Челябинск: Социум, 2009. – iv + 548 с.
11. Талеб Н. Банкиры сели обществу на шею. (Видеовиступ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.youtube.com/watch?v=hvG0H4FeQIs>.
12. Талеб Н. Швейцарские философы. (Видеовиступ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.youtube.com/watch?v=jLBp5opPJSo>.
13. Талеб Н. Н. О секретах устойчивости: Эссе; Прокрустово ложе: Философские и житейские афоризмы. – М.: Колибри, Азбука-Аттикус, 2012. – 240 с.
14. Теорема Пригожина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cnsb.ru/AKDiL/0039/base/RT/001030.shtm>.
15. Теория самоорганизованной критичности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ideationtriz.com/ZZLab/Nonlinear_phenomenon/Self-organizing_criticality.htm.
16. Теория хаоса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.krugosvet.ru/enc/nauka_i_tekhnika/matematika/HAOSA_TEORIYA.html.
17. Уэрта де Сото Х. Социально-экономическая теория динамической эффективности. – Челябинск: Социум, 2011. – xvi + 409 с.
18. Хардин Г. Трагедия общин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://profismart.ru/web/bookreader-117481.php>.
19. Cook J. The Lindy Effect and Technology Survival Patterns [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://architects.dzone.com/articles/lindy-effect-and-technology>.

References

1. Vaclavik P. Konstruirovaniye klinicheskikh «real'nostej» [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.psyoffice.ru/8/psychology/book_o043_page_27.html.
2. Garaedagi Dzh. Sistemnoye myshleniye: Kak upravlyat' haosom i slozhnyimi processami: Platforma dlya modelirovaniya arhitektury biznesa. – Minsk, 2007. – 480 s.
3. Glavnye zakony ehkologii [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://sda1-na5.narod.ru/sda1-na5-leks01b.html#5>.
4. Gladuehl M. Genii i autsajdery: Pochemu odnim vse, a drugim nichego. – M.: Al'pina Biznes Buks, 2009. – 256 s.
5. Godehn Z. H. Novyy gipnoz: glossarij, principy i metod. Vvedenie v ehriksonovskuyu gipnoterapiyu. – M.: Izd-vo Instituta Psihoterapii, 2003. – 298 s.
6. Kaneman D., Slovik P., Tverski A. Prinyatie reshenij v neopredelennosti: Pravila i predubezhdeniya. – H.: Izd-vo Institut prikladnoj psihologii «Gumanitarnyj centr», 2005. – 632 s.
7. Monten' M. Opyty: Sud'by i nrayy. – SPb.: Azbuka, Azbuka-Atikus, 2012. – 288 s.
8. Nazaretyan A. P. Sinergetika, kognitivnaya psihologiya i gipoteza tekhnogumanitarnogo balansa [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://ecsocman.hse.ru/data/980/285/1218/013Nazaretyan.pdf>
9. Princip neopredelennosti [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.chemistry.ssu.samara.ru/chem1/22_geiz.htm.
10. Rotbard M. Istoriya denezhnogo obrashcheniya i bankovskogo dela v SSHA: ot kolonial'nogo perioda do Vtoroj mirovoj vojny. – Chelyabinsk: Socium, 2009. – iv + 548 s.
11. Taleb N. Bankiry seli obshchestvu na sheyu. (Videovistup) [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.youtube.com/watch?v=hvG0H4FeQIs>.
12. Taleb N. Shvejcarskie filosofy (Videovistup) [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.youtube.com/watch?v=jLBp5opPJSo>.
13. Taleb N. N. O sekretah ustojchivosti: Ehsse; Prokrustovo lozhe: Filosofskie i zhitejskie aforizmy. – M.: Kolibri, Azbuka-Atikus, 2012. – 240 s.
14. Teorema Prigozhina [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.cnsb.ru/AKDiL/0039/base/RT/001030.shtm>.
15. Teoriya samoorganizovannoj kritichnosti [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.ideationtriz.com/ZZLab/Nonlinear_phenomenon/Self-organizing_criticality.htm.

16. Teoriya haosa [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.krugosvet.ru/enc/nauka_i_tehnika/matematika/HAOSA_TEORIYA.html.

17. Uehra de Soto H. Social'no-ehkonomicheskaya teoriya dinamicheskoy ehfektivnosti. – Chelyabinsk: Sotium, 2011. – xvi + 409 s.

18. Hardin G. Tragediya obshchin. [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://profismart.ru/web/bookreader-117481.php>.

19. Cook J. The Lindy Effect and Technology Survival Patterns [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://architects.dzone.com/articles/lindy-effect-and-technology>.

Shevchenko M. A., Candidate of Philosophical Sciences, Senior Lecturer in Kyiv National University of Culture and Arts (Ukraine, Kyiv), mirdzen@yahoo.com

A new approach to the problem of forecast the development of high-tech industry

The paper drawn attention to the basic problems of forecast: ontological, methodological and psychological. Displaying an original approach to forecasting proposed by N. Taleb. The main idea of forecasting is the inclusion of this sphere of moral and ethical values. Developing just technology without the development of moral and ethical values lead to the destruction of social systems. In this sense, interesting classification systems by N. Taleb. Fragile systems suffers or breaks from volatility. Robust systems stay the same in volatility. Antifragile systems gets stronger from volatility. The trick is to know when systems become the fragile, and make them robust or antifragile.

Modern science create methods that create and support fragile systems. Such state of affairs could be solved by new methods which will incorporate ethics values. It will lead to more correct forecast in different systems.

Keywords: forecast, subtraction method, Lindy Effect, hypothesis of techno-humanitarian balance, first order reality, second order reality, fragile systems, antifragile systems.

Шевченко М. А., кандидат философских наук, старший преподаватель, Киевский национальный университет культуры и искусств (Украина, Киев), mirdzen@yahoo.com

Новый подход к проблеме прогнозирования индустрии хай-тек

Обращено внимание на основные проблемы прогнозирования: онтологические, методологические и психологические. Показан оригинальный подход к прогнозированию предложенный Н. Талебом. Главная идея статьи заключается в том, что основной задачей прогнозирования является включение в данную сферу морально-этических ценностей. Развитие технологий без развития морально-этических ценностей приведет к уничтожению социальных систем. В этом смысле интересной является классификация систем предложенная Талебом. Неустойчивые системы разрушаются под влиянием изменчивости. Устойчивые системы не меняются под влиянием изменчивости. Сверхустойчивые системы процветают в условиях изменчивости. Необходимо знать, когда система стала неустойчивой, чтобы превратить ее в устойчивую или сверхустойчивую.

Современная наука создает методы, которые создают и поддерживают неустойчивые системы. Эта ситуация может быть решена при помощи новых методов, которые будут включать этические ценности. Это даст возможность делать более точные прогнозы в системах любого типа.

Ключевые слова: прогнозирование, метод вычитания, эффект Линди, гипотеза техно-гуманитарного баланса, реальность первого и второго порядка, неустойчивые системы, сверхустойчивые системы.

* * *

УДК 1:004.354.3:17.023.32

Блозва Л. М.,
аспірантка кафедри філософії, Національний
університет біоресурсів і природокористування України
(Україна, Київ), LBlozva@ukr.net

РЕВОЛЮЦІЯ СЕНСОРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРЕОБРАЖЕННЯ ЛЮДСЬКОЇ ПРИРОДИ

Досліджено роль сенсорних технологій в контексті соціокультурної адаптивної реальності, розкривається вплив сенсорних технологій на преображення природи людини, виявлено значення сенсорних технологій в перспективах створення людини майбутнього – постлюдини. Метою статті є дослідження ролі сенсорних технологій в кардинальному тілесному і психічному преображенні природи людини. Автор розглядає проблему впливу сенсорних технологій на природу людини не в ізолюваному вигляді, поза зв'язком з іншими технологіями і системами, а у комплексному вигляді, які утворюють в цілому складну адаптивну реальність. Доводиться, що розвиток і впровадження сенсорних технологій носить двоїстий характер, оскільки має як позитивні, так і негативні соціокультурні наслідки.

Ключові слова: природа людини, сенсорні технології, преображення людської природи, біосенсор, смарт-сенсорний пристрій, постлюдина.

На початку ХХІ століття відбувається значний розвиток таких новітніх соціогуманітарних технологій, як генна інженерія, нанотехнології, віртуальні комп'ютерні, телекомунікаційні та інші технології, які мають неабиякий вплив на природу людини. Такі нові технології виходять за рамки виробництва, роблячи суспільство «технологічним», в широкому сенсі цього слова (тому його в науковій літературі кваліфікують по-різному: постіндустріальне, інформаційне, електронно-цифрове, мережеве та ін., хоча суть його одна). Не можна не погодитися з тим, що найважливішою основою життєдіяльності даного соціуму або техногенної цивілізації «стає насамперед розвиток техніки, технології, причому не тільки шляхом стихійно протікаючих інновацій у сфері самого виробництва, але і за рахунок генерації все нових наукових знань та їх впровадження в техніко-технологічні процеси» [6, с. 21]. Це тип розвитку, який виходить з прискорених трансформацій природного середовища, предметного світу людини, що тягне за собою активні зміни суспільних зв'язків між індивідами. У сучасному суспільстві прогрес у галузі науки, техніки і технологій постійно змінює способи спілкування, форми комунікації людей, психіку людини (так виникла нова галузь психології – медіапсихологія), спосіб життя, природу людини.

Елементи машини, такі як комп'ютерні імплантанти, нейро-імплантанти, біоелектронні пристрої, імплантуються в тіло людини і виконують функції нейрокомп'ютерних протезів, завдяки яким можна наділяти людину надлюдськими можливостями (комп'ютерний зір, слух, чутливість, можливість переробляти гігантські масиви інформації тощо) і посилювати фізичні, сенсорні і когнітивні здібності. Як тільки людина починає використовувати такі технології, вона виступає в ролі несвідомого творця, в результаті діяльності якого відбувається преображення природи людини. Саме тому ці технології є соціогуманітарними. Хоча вони породжені в межах природознавства і технікознавства, проте, практика їх застосування поширюється на вирішення соціальних задач, що і робить їх соціогуманітарними, адже вони тепер не просто служать тільки для преображення матеріального світу, але й преображення самої людини, яка включає в себе весь комплекс біо-психо-когно-соціо-антропологічних-вимірів.

Що стосується людської природи, то, традиційно, її визначали як стійку «форму», яка об'єднує типові властивості і характеристики індивіда, де під властивостями і характеристиками розуміли як фізіологічне, природне, так і розумове, емоційне, духовне. Таке визначення природи людини до періоду високих технологій було актуальним. На сьогоднішній день, в період високої електроніки, це визначення втратило вичерпний зміст тому, що наростаючий шквал науково-технологічних революцій, про які вже зазначалось, привнесли в природу людини цілу серію надприродних можливостей, які з'явилися завдяки тому, що саме людина створила безліч нових «техно» – особливо комп'ютеристика внесла значний вклад – смарт-речі, смарт-машини, смарт-заводи, смарт-будинки і т.д.

Ми живемо вже в зовсім іншій соціальній реальності, і відповідно, поняття людської природи набуло іншого смислу. Людський організм є жива піраміда структурних біофізіологічних рівнів в строгій залежності